

Sygn. akt III C 1463/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 września 2014 roku

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie III Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Zuzanna Adamczyk

Protokolant: Łukasz Bartosiewicz

po rozpoznaniu w dniu 11 września 2014 roku w Warszawie

sprawy z powództwa K. W.

przeciwko A. N. (1)

o zapłatę

I. zasądza od A. N. (1) na rzecz K. W. kwotę 74.700,- zł. (siedemdziesiąt cztery tysiące siedemset złotych) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 22 lutego 2012 roku do dnia zapłaty;

II. w pozostałym zakresie oddala powództwo;

III. oddala wniosek o rozłożenie na raty;

IV. zasądza od A. N. (1) na rzecz K. W. kwotę 1946,44 zł. (jeden tysiąc dziewięćset czterdzieści sześć złotych czterdzieści sześć groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu.

V. nakazuje pobrać od A. N. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie kwotę 755,73 zł. (siedemset pięćdziesiąt pięć złotych siedemdziesiąt trzy grosze) tytułem wydatków na wynagrodzenie biegłego od uwzględnionej części powództwa;

VI. nakazuje pobrać od K. W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie kwotę 1534,36 zł. (jeden tysiąc pięćset trzydzieści cztery złote trzydzieści sześć groszy) tytułem wydatków na wynagrodzenie biegłego od oddalonej części powództwa.

UZASADNIENIE

Powódka K. W. pozwem z dnia 26 września 2011 roku wnosila o zasądzenie na jej rzecz od A. N. (1) kwoty 266.667 złotych wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty tytułem zachowku po zmarłym A. N. (2).

Pozwany A. N. (1) na rozprawie w dniu 27 czerwca 2012 roku uznał powództwo co do zasady i co do kwoty 23.000 złotych, wnosząc o oddalenie powództwa ponad uznaną kwotę. W uzasadnieniu kwestionował wskazaną przez powódkę wartość nieruchomości oraz podnosił, że dokonał znacznych nakładów na nieruchomość.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny –

A. N. (2) zmarł w dniu 11 października 2009 roku. Zmarły miał troje dzieci K. W., E. K., A. N. (1), a nadto w chwili śmierci był żonaty z H. N.. Sporządził testament, na podstawie którego do spadku zostali powołani A. N. (1) i wnuk S. N. w 1/2 części każdy z nich.

(odpis skrócony aktu zgonu k. 4, odpis skrócony aktu urodzenia k. 3, postanowienie Sądu Rejonowego w Wołominie z dnia 31 sierpnia 2011 roku sygn.. akt I Ns 769/10 k. 38)

A. N. (2) był właścicielem nieruchomości położonej w M. przy ulicy (...) stanowiącej działkę nr ew. (...) z obrębem(...)o powierzchni 2031 m⁽²⁾ zabudowanej domem mieszkalnym, dla której Sąd Rejonowy w Wołominie Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW (...). Wartość nieruchomości według stanu na dzień 11 października 2009 roku według cen aktualnych wynosi 597.600 złotych. Po dniu 11 października 2009 roku na nieruchomości wykonano prace związane z wymianą kotła węglowego, udroźnieniem kominów, cyklinowaniem podłóg w jednym pokoju na parterze, wymieniono muszlę ustępową i termę w łazience na parterze, wymieniono część okładzin ceramicznych, pomalowano ściany w pomieszczenia i położono tapety w pokojach, pomalowano elewację frontową budynku i ogrodzenie.

(wypis z rejestru gruntów k. 6, odpis zwykły z księgi wieczystej k. 7-8, opinia biegłego sądowego rzeczoznawcy majątkowego J. C. k. 70-107, opinia uzupełniająca biegłego sądowego rzeczoznawcy majątkowego J. C. k. 214-216, k. 242-244, faktura na zakup kotła węglowego z dnia 31-10-2009 roku k. 139, zeznanie świadka Z. G. k. 205-206, zeznanie świadka I. C. k. 206, zeznania A. N. (1) w charakterze strony k. 207).

A. N. (1) za zgodą ojca zamieszkał na piętrze domu około 2007 roku, ta część budynku była nie wykończona, wobec czego pozwany wraz z rodziną przystosował tę część do zamieszkiwania. Nie czynił z ojcem żadnych uzgodnień, „po prostu mieszkał”. (zeznania A. N. (1) w charakterze strony k. 207)

A. N. (2) był właścicielem samochodu osobowego marki M. rok prod. 1988, który sprzedał swojemu synowi A. N. (1) w dniu 15 września 2009 roku

(umowa sprzedaży k. 47).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wskazanych wyżej dowodów.

Zdaniem Sądu dowody z dokumentów urzędowych są wiarygodne, ponieważ stosownie do treści art. 244 kpc stanowią dowód tego, co w nich zaświadczone. Sąd uznał również za wiarygodne dowody z dokumentów prywatnych w zakresie w jakim stanowią dowód tego, co w nich zaświadczone, ponieważ treść dokumentu jest jasna i czytelna. Strony nie kwestionowały prawdziwości ani autentyczności przedstawionych dokumentów.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadków Z. G. i I. C., ponieważ świadkowie jasno i rzeczowo relacjonowali na okoliczność prac remontowych przeprowadzanych przez A. N. (1). Relacja świadków była adekwatna do ich możliwości poznawczych, a brak pamięci co do szczegółów odpowiadał upływowi czasu od zdarzeń, których dotyczyła relacja. To przemawiało za prawdziwością i wiernością zeznań świadka.

Zdaniem Sądu również zeznania A. N. (1) były wiarygodne. Pozwany uszczegółowił wypowiedź świadków i uzupełnił ich zeznania. Zeznania zaś były logiczne i spójne, wobec czego Sąd uznał, że brak jest podstaw by kwestionować ich prawdziwość.

Sąd oddalił wnioski dowodowe o przesłuchanie w charakterze świadków H. N. i K. N. na okoliczność poczynienia przez pozwanego nakładów z własnych środków finansowych przez cały okres zamieszkiwania pozwanego w przedmiotowej nieruchomości uznając, że dowody te zostały zgłoszone jako spóźnione, a nadto nie mają istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 kpc).

Sąd zważył, co następuje –

Stosownie do treści art. 991 § 1 kc zstępnym, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należy się połowa wartości udziału spadkowego, który by mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym, o ile uprawniony nie jest osobą trwale niezdolną do pracy lub małoletnią.

Żądanie pozwu co do zasady jest uzasadnione w świetle przywołanej normy prawnej, ponieważ spadkodawca A. N. (2) pozostawił testament, w którym powołał do dziedziczenia jedynie syna i wnuka. Uprawnionymi zaś do dziedziczenia na podstawie ustawy byłoby również żona oraz dwie córki, w tym powódka.

Obliczenie zachowku należnego uprawnionemu musi być poprzedzone ustaleniem wartości spadku. Wartość zachowku oblicza się biorąc pod uwagę czystą wartość spadku, tj. po odjęciu pasywów według cen z daty orzekania o roszczeniu z tytułu zachowku.

W skład spadku po A. N. (2) wchodziło prawo własności nieruchomości zabudowanej położonej w M. przy ulicy (...). Pozwany wskazywał, że od wielu lat dokonywał nakładów na tę nieruchomość polegających na wykończeniu piętrego domu, wykonał instalację centralnego ogrzewania, elektryki, położył tynki, podłogę w czterech pomieszczeniach, glazurę, panele oraz wykonał biały montaż w łazience. Nadto pozwany dokonywał bieżących napraw i konserwacji domu wymieniając pokrycie dachowe, okna na piętrze, wykonał elewację budynku. Prace te były wykonywane za życia spadkodawcy. Okoliczność ta pozostaje bez znaczenia dla ustalenia wartości spadku, ponieważ skład spadku Sąd ustala na datę otwarcia spadku, czyli datę śmierci spadkodawcy przyjmując stan spadku z tej samej daty. Odliczeniu podlegałyby długi spadkowe, jednak prace wykończeniowe i remontowe pozwanego nie można zaliczyć do tej kategorii zobowiązań. Pozwany wskazał bowiem, że umówił się z ojcem, że może zamieszkać na piętrze domu, a warunkiem koniecznym do tego było wykończenie tej części budynku. Zgodnie z zeznaniami pozwanego nie zostały poczynione żadne ustalenia odnośnie ewentualnego obowiązku zwrotu wartości tych prac przez spadkodawcę na rzecz syna. W tej sytuacji należy przyjąć, że spadkodawca nie miał obowiązku zwrotu wartości prac wykonanych przez A. N. (1), a zatem wartość tych prac nie stanowi długu spadkowego. Stosunek istniejący pomiędzy pozwanym a spadkodawcą można określić jako umowę użyczenia, a prace wykończeniowe stanowiły swego rodzaju ekwiwalent możliwości zamieszkiwania pozwanego z rodziną w domu spadkodawcy. Z pewnością natomiast nie można uznać, że pozwany, który zamieszkał wspólnie z ojcem za jego zgodą był posiadaczem samoistnym nieruchomości, któremu przysługiwałoby prawo do żądania od właściciela nieruchomości zwrotu dokonanych nakładów na zasadzie określonej w przepisach art. 226 kc i następne.

W ocenie Sądu brak jest również podstaw do zastosowania art. 5 kc w celu obniżenia wartości nieruchomości o poczynione przez pozwanego nakłady. Należy bowiem wskazać, że pozwany wraz z rodziną od wielu lat bezpłatnie korzysta z nieruchomości, wobec czego można przyjąć, że korzyści uzyskane pokrywają w znacznej części wartość dokonanych nakładów.

Natomiast dla ustalenia stanu nieruchomości na dzień otwarcia spadku konieczne było ustalenie czy były wykonywane prace remontowe po śmierci spadkodawcy, celem ustalenia ówczesnego stanu nieruchomości. Pozwany wskazywał, że po 11 października 2009 roku wymienił kocioł węglowy, udroźnił kominy, wycyklinował podłogę w jednym pokoju na parterze, wymienił muszlę ustępową i termę w łazience na parterze, wymienił część okładzin ceramicznych, pomalował ściany w pomieszczenia i położył tapety w pokojach, pomalował elewację frontową budynku i ogrodzenie. Wykonanie tych prac potwierdzili świadkowie, jak również biegła poczyniła takie ustalenia w trakcie wizji nieruchomości. Zdaniem Sądu biegła mogła ocenić stan budynku objętego tymi pracami i na podstawie doświadczenia i wiedzy specjalistycznej ocenić stan techniczny tych części składowych oraz ich wiek. Nadto pozwany przedstawił fakturę za zakup kotła węglowego, która jest wystawiona po dacie śmierci spadkodawcy. Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, że biegła prawidłowo ustaliła stan nieruchomości na datę śmierci spadkodawcy, która stanowiła przedmiot wyceny.

Zdaniem Sądu biegła sądowa rzeczoznawca majątkowy J. C. prawidłowo wyliczyła wartość nieruchomości. Sąd uznał, że zastosowana metoda szacowania jest odpowiednia, a obliczenia są wykonane prawidłowo. Biegła w sposób jasny i wyczerpujący wyjaśniła przyjętą metodologię, która jest uzasadniona w odniesieniu do przedmiotowej nieruchomości, która ma nietypowy charakter ze względu na wielkość oraz położenie działki. W ocenie Sądu opinia jest pełna i

rzetelna, sporządzona na podstawie wiedzy specjalistycznej i doświadczenia życiowego biegłej. Z ustaleniami biegłej nie zgadzała się powódka, która jednak nie przedstawiła żadnych argumentów dyskwalifikujących pracę biegłej pod względem jakości lub poprawności merytorycznej. Wszystkie zarzuty zgłaszane przez powódkę zostały wyczerpująco wyjaśnione przez biegłą w opiniach uzupełniających, wobec czego Sąd uznał, że brak jest podstaw by kwestionować przydatność opinii. Należy natomiast wskazać, że samo niezadowolenie strony z treści opinii, gdy nie zgłasza ona żadnych konkretnych zarzutów w stosunku do opinii, nie powoduje konieczności powoływania kolejnego biegłego czy kolejnych biegłych (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 01 października 2013 roku III AUa 1149/12 Lex nr 1403755).

Z tego względu Sąd ustalił, że wartość nieruchomości wynosi 597.600,- złotych.

Spadkodawca w chwili śmierci miał troje dzieci oraz żonę, wobec czego stosownie do treści art. 931 § 1 kc udział spadkowy każdego z nich wynosił $\frac{1}{4}$. Powódka zatem uprawniona była do zachowku odpowiadającego wartości $\frac{1}{8}$ części spadku (art. 991 § 1 kc). Skoro podstawę obliczenia zachowku stanowiła kwota 597.600,- zł, wobec tego wysokość zachowku wynosiła 74.700 zł ($\frac{1}{2} \times \frac{1}{4} \times 597.600 \text{ zł} = 74.700,- \text{ zł}$).

Sąd oddalił wniosek o rozłożenie na raty zasądzonej należności na okres 5 lat. Należy zachować przy rozłożeniu na miesięczne raty w okresie 5 lat wynosił będzie 1245 złotych. Kwota w tej wysokości traci ekonomiczny walor jako odczuwalnego przysporzenia majątkowego. Zbyt długi jest również proponowany czas oczekiwania na otrzymanie pełnej wysokości zachowku, ponieważ wyklucza on jakąkolwiek poważniejszą inwestycję. Uwzględnienie wniosku o rozłożenie na raty naruszy słusze interesy powódki. Niezależnie od powyższego budzi wątpliwości zdolność pozwanego do regularnego spłacania raty w wysokości 1245 złotych przy dochodach małżonków w wysokości ok. 3000 złotych, które stanowią środki utrzymania czteroosobowej rodziny. Utrwalony jest pogląd w judykaturze że ustanowiona w art. 320 kpc norma ma charakter wyjątkowy i może być zastosowana jedynie w szczególnie uzasadnionych wypadkach, a ochrona pozwanego nie może być stawiana ponad ochronę powoda i wymaga również uwzględnienia wszystkich okoliczności sprawy, w tym także uzasadnionego interesu powoda (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 31 stycznia 2014 roku I ACa1578/13 Lex nr 1455662).

Rozstrzygnięcie w przedmiocie odsetek Sąd dokonał na podstawie art. 481 kc w zw. z art. 455 kc. W tej sytuacji Sąd uznał, że pozwany jest w zwłoce z zapłatą zachowku od chwili wezwania go do zapłaty. Powódka przed wytoczeniem powództwa nie wezwała pozwanego do zapłaty zachowku, a zatem należy przyjąć, że pierwszym wezwaniem jest pozew, którego odpis został doręczony pozwanemu w dniu 07 lutego 2012 roku (k. 30). Przy przyjęciu czternastodniowego terminu zapłaty Sąd uznał, że pozwany pozostaje w zwłoce od dnia 22 lutego 2012 roku. W tym miejscu należy wyjaśnić, że istnieją dwa poglądy odnośnie wymagalności roszczenia o zachówek. Zgodnie z pierwszym poglądem roszczenie jest wymagalne od chwili wezwania dłużnika do zapłaty stosownie do treści art. 455 kc. Pogląd taki zaprezentował Paweł Książek w monografii dotyczącej zachowku (Zachówek Wydawnictwo Lexis Nexis 2012 str. 454) oraz Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 23 marca 2007 roku VI ACa 1285/06. Drugi pogląd wskazuje, roszczenie o zachówek staje się wymagalne z chwilą określenia przez sąd jego wysokości według cen z daty orzekania o nim i dopiero z tą datą staje się możliwe naliczanie odsetek za opóźnienie (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 listopada 1997 r I ACa 690/97). Sąd podziela pierwszy pogląd uznając, że roszczenie staje się wymagalne z chwilą wezwania do spełnienia świadczenia, nie zaś ustalenia wysokości zachowku w toku postępowania.

O kosztach Sąd rozstrzygnął na podstawie art. 100 kpc zgodnie z zasadą stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu. Powódka poniosła koszty w wysokości 20.551 złotych (uiszczona opłata sądowa – 13334 złotych, opłata skarbową od pełnomocnictwa – 17 złotych, wynagrodzenie pełnomocnika wyliczone na podstawie - § 6 pkt 7 w związku z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokatów oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez adwokata ustanowionego z urzędu - Dz. U. nr 4461 z 2013 roku tj. – 7200 złotych) i wygrała sprawę w 33%, zaś pozwany poniósł koszty w wysokości 7217 złotych (opłata skarbową od pełnomocnictwa – 17 złotych, wynagrodzenie pełnomocnika wyliczone na podstawie - § 6 pkt 7 w związku z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokatów oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez adwokata

ustanowionego z urzędu - Dz. U. nr 4461 z 2013 roku tj.) i wygrał sprawę w 67%. W ostatecznym rozrachunku pozwany jest zobowiązany do zwrotu powódce kwoty 1946,44 złote.

W toku procesu poczynione zostały wydatki na poczet wynagrodzenia biegłej sądowej, które zostały opłacone tymczasowo z sum budżetowych. Stosownie zatem do treści art. 113 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd nakazał pobranie od powoda i pozwanej wydatków w kwocie odpowiadającej stosunkowemu udziałowi przegranej części sprawy. Sąd powódka w zakresie w jakim przegrała sprawę zobowiązana jest do zapłaty kwoty 1534,36 złotych ($2290,09 * 67\%$), zaś pozwany kwoty 755,73 złotych ($2290,09 * 33\%$).